Lietas Nr. C30536412
Lietas arhīva Nr. CA-0586-15/32

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2015.gada 19.janvārī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija
šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja I.Strelča
tiesneses L.Gavare un M.Ābele
ar tiesas sēdes sekretāri D.Indāni
piedaloties prasītājam /pers. D/
prasītāja pārstāvei zv.advokātei I.Miezei
atbildētāja pārstāvei zv.advokātei I.Dūrītei

atklātā tiesas sēdē Rīgā, Brīvības bulvārī 34, izskatīja civillietu /pers. D/ prasībā pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu iepriekšējā darbā un atlīdzības par darba piespiedu kavējumu piedziņu un sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/ pretprasībā pret /pers. D/ par darba līguma grozījumu atzīšanu par spēkā neesošiem un pārmaksas piedziņu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 2.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1.] 2012.gada 9.februārī prasītājs /pers. D/ iesniedzis prasību tiesā pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ "(pēc nosaukuma maiņas no 2012.gada 7.marta SIA,, /Nosaukums A/") par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, atjaunošanu darbā un atlīdzības par darba piespiedu kavējumu piedziņu.

[1.1.] Prasības pieteikumā norādīts, ka 2012.gada 30.decembrī starp prasītāju kā darbinieku un atbildētāju kā darba devēju noslēgts darba līgums Nr. 52, prasītājs pieņemts darbā uzņēmuma direktora amatā uz nenoteiktu laiku. Darba tiesisko attiecību laikā vairākkārtīgi paaugstināta darba alga. Ar 2010.gada 1.novembra grozījumiem darba alga noteikta LVL 1480 apmērā. 2011.gada 29.decembrī iesniedzis darba devējam iesniegumu par ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma piešķiršanu no 2012.gada 12.decembra līdz 2012.gada 12.janvārim. Atvaļinājums tika piešķirts. Atrodoties atvaļinājumā, 2012.gada 11.janvārī uzzinājis, ka 2012.gada 9.janvārī atbildētājas valdes priekšsēdētājs /pers. E/ uzteicis viņam darbu. Uzteikumu saņēmis pasta sūtījumā 2012.gada 11.janvārī. Rīkojumā norādīts, ka laika periodā no 2011.gada 19.decembra viņš, prasītājs, bez attaisnojoša iemesla nav ieradies darbā, nav pieņēmis rīkojumu par paskaidrojuma sniegšanu, nav reaģējis uz atkārtotu rīkojumu par paskaidrojuma sniegšanu, nav nodrošinājis darba devēja grāmatvedības informācijas saglabāšanu, ko uzskata kā rupju darba līguma pārkāpumu un neattaisnotu darba laika kavējumu, līdz ar to darba devēja uzticība ir zaudēta.

Uzteikumu uzskata par nepamatotu un prettiesisku. Prasītājs no 2011.gada 10.oktobra ir Apvienotās daudznozaru arodbiedrības /Nosaukums C/ biedrs. Darba devējs šo faktu nav noskaidrojis. Rīkojuma izdošanas laikā atradies ikgadējā atvaļinājumā, tādēļ nevarēja pieļaut uzteikumā uzskaitītos darba līguma pārkāpumus. Turklāt uzteikums neatbilst Darba likuma 101.panta otrās daļas noteikumiem, jo atbildētāja no viņa paskaidrojumu nav pieprasījusi. Turklāt uzteikumā norādītā Darba likuma 101.panta pirmās daļas 1.punkta un 2.punkta piemērošana neatbilst faktiskajiem apstākļiem.

Tā kā ir prettiesiski atlaists no darba, viņam ir tiesības saņemt atlīdzību par piespiedu darba kavējumu. Ievērojot pēdējo pilnu sešu mēnešu izmaksāto darba algu pirms nodokļu nomaksas, viņa vidējā dienas izpeļņa ir LVL 68,55.

Pamatojoties uz Darba likuma 1.pantu, 9.panta pirmo daļu, 28., 30., 75.pantu, 101.panta otro daļu, 102., 122., 124., 125. un 126.pantu, lūdz tiesu:
1) atzīt atbildētājas valdes priekšsēdētāja /pers. E/ 2012.gada 9.janvāra rīkojumu „Par atbrīvošanu no darba" par prettiesisku un spēkā neesošu;
2) piedzīt no atbildētājas atlīdzību par darba piespiedu kavējumu, izmaksājot vidējo izpeļņu par laika posmu no 2012.gada 12.janvāra līdz sprieduma spēkā stāšanās brīdim;
3) uzlikt par pienākumu atbildētājai atjaunot prasītāju iepriekšējā darbā par sabiedrības direktoru;
4) piedzīt no atbildētājas visus tiesāšanās izdevumus.

[1.2.] 2012.gada 29.maijā iesniegti prasības pieteikuma grozījumi, lūdzot precizēt sākotnējo pieteikumu:
1) piedzīt no atbildētājas atlīdzību par darba piespiedu kavējumu no 2012.gada 13.janvāra līdz 2012.gada 28.maijam LVL 6306,98 apmērā,
2) saskaņā ar Civilprocesa likuma 205.pantu, spriedumu par atjaunošanu darbā un darba samaksas piedziņu izpildīt nekavējoties.

[1.3.] 2012.gada 8.oktobrī iesniegti grozījumi prasības pieteikumā. Grozījumos norādīts, ka ar 2012.gada 13.jūnija rīkojumu Nr. 20 atbildētāja ir atcēlusi, atzinusi par spēku zaudējušu 2012.gada 9.janvāra rīkojumu „Par atbrīvošanu no darba". Līdz ar to strīds par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu vairs nepastāv. Atbildētāja neatjaunoja prasītāju direktora amatā, nenodrošināja iespējas pildīt uzņēmuma vadītāja amatu iepriekšējo pilnvaru apjomā. Prasītājam nebija iespējams uzsākt darba pienākumu pildīšanu, ko apliecina 2012.gada 19.jūnija dokuments. Tāpat netika panākta vienošanās tikšanās laikā 2012.gada 25.jūnijā. Ņemot vērā atbildētājas nevēlēšanos atjaunot prasītāju darbā, kā arī neiespējamību pildīt uzņēmuma direktora pienākumus, lai vēl vairāk neieilgtu darba piespiedu kavējums, vēlas izbeigt darba tiesiskās attiecības ar tiesas spriedumu. Saskaņā ar Darba

likuma 126.panta pirmo daļu un 127.pantu, lūdz:

1) precizēt prasījumu Nr. 2 - lūdz piedzīt no atbildētājas atlīdzību par darba piespiedu kavējuma laiku no 2012.gada 13.janvāra līdz 2012.gada 8.oktobrim LVL 12751,06 apmērā;

2) grozīt prasījumu Nr. 3 uz „izbeigt darba tiesiskās attiecības ar tiesas spriedumu";

3) noteikt, ka spriedums par darba samaksas piedziņu izpildāms nekavējoties.

[1.4.] 2013.gada 13.martā iesniegts prasības pieteikuma papildinājums saskaņā ar kuru prasītājs lūdz piedzīt atlīdzību par darba piespiedu kavējumu no 2012.gada 13.janvāra līdz 2013.gada 13.martam LVL 19 949,26 apmērā.

[1.5.] 2013.gada 25.martā iesniegts prasības pieteikuma precizējums saskaņā ar kuru lūdz piedzīt atlīdzību par darba piespiedu kavējumu no 2012.gada 13.janvāra līdz 2013.gada 24.martam LVL 20 764,86 apmērā.

[1.6.] 2013.gada 25.aprīlī iesniegti prasības papildinājumi saskaņā ar kuriem prasītājs lūdz piedzīt atlīdzību par darba piespiedu kavējumu no 2012.gada 13.janvāra līdz 2013.gada 24.aprīlim LVL 22 074,42 apmērā.

[2.] 2012.gada 19.martā saņemti atbildētājas paskaidrojumi, kuros norādīts, ka prasību neatzīst. Nepiekrīt prasītāja apgalvojumam, ka viņš atradās apmaksātā atvaļinājumā laika periodā no 2011.gada 12.decembra līdz 2012.gada 12.janvārim. Pierādījumi par atrašanos atvaļinājumā datēti ar 2011.gada 29.novembri un tos apstiprinājis pats prasītājs un viņam īpaši pietuvināta persona. Lietvedībā šādi dokumenti nav atrasti. Prasītājs nebija tiesīgs doties atvaļinājumā no 2012.gada 12.decembra. Lēmumu par došanos atvaļinājumā prasītājs pieņēmis vienpersoniski un informējis tikai savu sekretāri – asistenti. Turklāt atbildētāja apstrīd Darba līguma Nr. 52 esamību. Darba līgumu ar fizisku personu /pers. D/ noslēdzis SIA /Nosaukums/direktors /pers. D/ par direktora pienākumu pildīšanu. Atbildētāja uzskata, ka prasītājs nebija tiesīgs slēgt darba līgumu pats ar sevi par direktora pienākumu veikšanu. Sabiedrības arhīvā nav atrasta pilnvara /pers. D/ slēgt līgumus vai valdes lēmums par darba līguma slēgšanu. Uzskata, ka darba līgums nav stājies spēkā un prasītājs atlīdzību saņēmis bez darba tiesisko attiecību nodibināšanas, iespējams, kā atlīdzību par valdes locekļa pienākumu pildīšanu. Atbildētāja neatzīst arī prasītāja apgalvojumu, ka atbrīvošana no darba bijusi prettiesiska, jo darba attiecības, pat ja tādas bijušas, ar prasītāju nav tikušas pārtrauktas, attiecīgas atskaites nedz Valsts ieņēmuma dienestā, nedz VSAA nav tikušas iesniegtas. Atbildētājs nav reaģējis uz mēģinājumiem sazināties, darba vietā /adrese/, nav ieradies. Pirms rīkojuma sagatavošanas, pieprasīti paskaidrojumi par neierašanos darba vietā un darba pienākumu neveikšanu. Atbilde nav saņemta. Atbildētājas ieskatā 2012.gada janvārī sagatavots normatīvo aktu prasībām atbilstošs rīkojums un, ņemot vērā neiespējamību citādi sazināties, nosūtīts pa pastu.

[3.] 2013.gada 3.jūlijā saņemta atbildētājas SIA /Nosaukums A/ pretprasība pret /pers. D/ par darba līguma grozījumu atzīšanu par spēkā neesošu un pārmaksas piedziņu.

Pretprasībā norādīts, ka 2002.gada 30.decembrī starp SIA „Neolat-R" un /pers. D/ noslēgts darba līgums, ar kuru /pers. D/ pieņemts darbā par direktoru, nosakot darba algu LVL 130,00. 2010.gada 1.novembrī šajā darba līgumā izdarīti grozījumi un sākot ar 2010.gada 1.decembri /pers. D/ darba alga noteikta LVL 1480,00 mēnesī. Gan darba līgumu, gan grozījumus kā darba devējs un kā darbinieks parakstījis vienpersoniski /pers. D/.

Uzskata, ka darba līguma 2010.gada 1.novembra grozījumi atzīstami par spēkā neesošiem no to parakstīšanas brīža, kā rezultātā /pers. D/ ir tiesības saņemt pirms grozījumu parakstīšanas noteikto samaksu, kas, atbilstoši grāmatvedības izziņai, ir LVL 280,00 mēnesī. Nepamatoti izmaksāto algu līdz piedzīt no /pers. D/. Ja tiek apmierināta /pers. D/ prasība, vidējo izpeļņu līdz aprēķināt pēc minimālās algas likmes. Summa LVL 22 800, kas norādīta kā starpība, ir prasījuma summa, jo par šādu summu samazinās /pers. D/ samaksas apmērs, atzīstot par spēkā neesošiem darba līguma grozījumus. Attiecībā uz laika periodu no 2010.gada decembra un par visu 2011.gadu SIA /Nosaukums A/ vēlas piedzīt pārmaksāto algu no /pers. D/, jo šī samaksa veikta bez tiesiska pamata. Kopā līdz piedzīt LVL 15 600,00. Saskaņā ar LR Uzņēmumu reģistra datiem uz darba līguma grozījumu parakstīšanas brīdi 2010. gada 1.oktobri paraksta tiesības uzņēmumā ir bijušas tikai /pers. D/, tātad viņam formāli šajā datumā bija tiesības parakstīt darba līguma grozījumus gan no darba devēja, gan no darbinieka puses, taču, lai šādus līguma grozījumus atzītu par likumiskiem, /pers. D/ pašam sev palielinot darba algu, bija jārīkojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam, jo šādu attieksmi pieprasa Komerclikuma normas attiecībā pret uzņēmuma valdes locekli. 2010. gada 3.oktobrī ir parakstīts nodomu protokols, ar kuru nolemts, ka uzņēmuma valde sastāvēs no diviem locekļiem, un /pers. D/ vairs nebūs tiesības pārstāvēt uzņēmumu vienpersoniski. Pēc šī protokola tika sagatavoti arī pārējie reģistrācijai nepieciešamie dokumenti - daļu pirkuma līgums un dalībnieku sapulces protokols, kas datēti ar 2010. gada 10.oktobri. Neskatoties uz šiem datumiem, nav šaubu, ka /pers. D/ jau iepriekš gan kā uzņēmuma dalībnieks, gan kā valdes loceklis bija informēts par šādu darījumu noformēšanu, jo pārrunas par šīm izmaiņām notika kopš 2010.gada maija mēneša. Lai gan formāli darba līguma grozījumi noslēgti divas dienas pirms nodomu protokola parakstīšanas, tomēr secināms, ka /pers. D/ sev algu palielinājis apstākļos, kad zināja, ka tiek formēti dokumenti, kas nedos viņam iespēju vienpersoniski izlemt šādu jautājumu par savas algas palielināšanu. Līdz ar to /pers. D/ darbības nevar uzskatīt par labticīgām, jo viņš šādus darba līguma grozījumus nav saskaņojis ne ar jauno dalībnieku, ne ar jauno valdi, tāpat viņš par šāda darījuma noslēgšanu nav ziņojis dalībnieku sapulcei.

Izvērtējot algas palielinājumu attiecībā pret citu darbinieku algām šajā laika periodā, norāda, ka vidēji alga uzņēmumā bija LVL 360,00. /pers. D/ noteicis sev četras reizes lielāku algu. Tāpat uzņēmuma finansiālais stāvoklis nedeva nekādu pamatu algas palielinājumam, jo 2010.gads ir beigts ar zaudējumiem LVL 363 254 apmērā. /pers. D/ bija uzņēmuma vadītājs un zināja, ka uzņēmums strādā ar zaudējumiem. Sākot ar 2011.gada janvāri /pers. D/ bija valdes loceklis kopā ar /pers. E/. /pers. E/ par valdes pienākumu pildīšanu nekādu atalgojumu nesaņēma, jo tāds netika paredzēts. Izvērtējot /pers. D/ darba līgumā noteiktos darba pienākumus, secināms, ka tie faktiski atbilst uzņēmuma vadīšanai, tātad dublējas ar valdes kompetenci. No 2010.gada uzņēmuma gada pārskata ir secināms, ka /pers. D/ kā valdes loceklis ir saņēmis darba samaksu LVL 4102 apmērā. Līdz ar to konstatējama situācija, kad /pers. D/, pildot faktiski valdes locekļa pienākumus un saņemot par to darba samaksu, ar darba līguma grozījumiem par šiem pašiem pienākumiem noteica sev ievērojami lielāku samaksu, kaut gan par atlīdzību valdes locekļiem var lemt tikai uzņēmuma dalībnieki. Ņemot vērā minētos apstākļus un likuma normas, darba līguma grozījumi ir atzīstami par spēkā neesošiem. Līdz ar to SIA /Nosaukums A/ ir tiesības atprasīt pārmaksāto darba algu, kā arī uz pārmaksu attiecināmo nodokļu daļu kā zaudējumus.

Pretprasība pamatota ar Komerclikuma 169.panta pirmo daļu, Komerclikuma 221.panta 1., 5., un 8.daļu, Civillikuma 1., 1415., 2369. un 2391. pantu.

Atbildētāja lūdz tiesu:

1) atzīt par spēkā neesošiem no noslēgšanas brīža 2010.gada 1.novembra grozījumus darba līgumam Nr.52;

2) noteikt /pers. D/ darba algu no 2010.gada 1.decembra LVL 200,00 mēnesī;

3) piedzīt no /pers. D/ nepamatoti izmaksāto algu LVL 15600,00, kuru pārskaitīt uz a/s /Nosaukums D/ bankas kontu Nr. /konta numurs/;

4) piedzīt no /pers. D/ visus tiesāšanās izdevumus.

[3.1.] Ar 2012.gada 9.oktobra grozījumiem, atbildētāja pretprasību precizējusi, norādot, ka lūdz noteikt /pers. D/ darba algu no 2010.gada 1.decembra LVL 280,00 apmērā.

[4.] 2012.gada 28.septembrī saņemti prasītāja /pers. D/ paskaidrojumi par pretprasību, kuros norādīts, ka pretprasību neatzīst. Darba līgums noslēgts un grozījumi tajā veikti, ievērojot darba likuma normas un darba devēja kompetence 2010.gada 1.novembrī grozījumu noslēgšanā nav pārkāpta. Darba likumam attiecībā pret Civillikumu ir speciālā likuma spēks. Strīds pušu starpā izriet no darba attiecībām un tas risināms piemērojot Darba likuma normas. Darba līguma grozījumu izdarīšana nav vērtējama kā neatļauta un nepieklājīga darbība. Civillikuma 1415.pants nav piemērojams konkrētajam darba strīdam.

[5.] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 2.maija spriedumu /pers. D/ prasība apmierināta daļēji. SIA /Nosaukums A/ un /pers. D/ darba tiesiskās attiecības izbeigtas ar 2013.gada 2.maiju, pamatojoties uz Darba likuma 100.panta piekto daļu. No SIA /Nosaukums A/ par labu /pers. D/ piedzīta atlīdzība par darba piespiedu kavējumu laikā no 2012.gada 13.janvāra līdz 2012.gada 25.jūnijam, ieskaitot, LVL 7746,15 apmērā pirms nodokļu nomaksas.

Pārējā daļā prasība noraidīta. No SIA /Nosaukums A/ par labu /pers. D/ piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi LVL 800 apmērā. No SIA /Nosaukums A/ par labu valstij piedzīta valsts nodeva LVL 452,88 un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi LVL 5,50. Noteikts, ka spriedums daļā par piespiedu darba kavējuma piedziņu prasītāja /pers. D/ labā izpildāms nekavējoties. SIA /Nosaukums A/ pretprasība pret /pers. D/ par darba līguma grozījumu atzīšanu par spēkā neesošiem un pārmaksas piedziņu noraidīta.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka lietā nav strīda, ka prasītājs, saskaņā ar 2002.gada 30.decembra Darba līgumu Nr. 52, pildīja SIA /Nosaukums/ direktora pienākumus. Atbildētāja atzinusi, ka /pers. D/ līguma slēgšanas laikā, kā sabiedrības dibinātājam un vienīgajam sabiedrības dalībniekam bija tiesības šādu līgumu slēgt.

Pirmās instances tiesas ieskatā lietā nepastāv strīds, ka 2012.gada 9.janvārī /pers. D/ darba līgums uzteikts, ka tas viņam kļuva zināms 2012.gada 13.janvārī.

Ar 2012.gada 13.jūnija rīkojumu „Par 2012.gada 9.janvāra rīkojuma par rīkojuma par /pers. D/ atbrīvošanas no darba atcelšanu" atbildētāja atzinusi savas rīcības prettiesiskumu.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka ar attiekšanos no prasības daļā 2012.gada 8.oktobra tiesas sēdē un ar 2012.gada 8.oktobra grozījumiem prasības pieteikumā prasītājs ir pieņēmis darba devēja uzteikuma atsaukumu.

Līdz ar to tiesa nevērtēja darba dēvēja uzteikuma tiesiskumu un uzteikuma atbilstību noteiktajai darba līguma uzteikšanas kārtībai.

Atzīstot Darba līguma uzteikumu par prettiesisku, atbildētāja apņēmās nodrošināt prasītājam direktora amatu un šī amata veikšanai nepieciešamos apstākļus, tomēr atbildētāja faktiski prasītājam liedza turpināt pildīt direktora amatu. To pirmās instances tiesas ieskatā pierāda 2012.gada 19.jūnijā sastādītais vienošanās protokols. No šī dokumenta izriet, ka darba devējs ir atzinis, ka prasītājam nav nodrošināti pienācīgi darba apstākļi direktora pienākumu pildīšanai un puses vienojas par iespējamā izlīguma sarunu turpināšanu 2012.gada 25.jūnijā.

Pirmās instances tiesa noskaidrojusi, ka atbildētāja līdz pat 2012.gada 25.jūnijam, ieskaitot, nedeva iespēju prasītājam pildīt direktora amatu. Par dīkstāvi, kura nav radusies darbinieka vainas dēļ, darba devējam ir pienākums maksāt darbiniekam noteikto atlīdzību.

Pirmās instances tiesa norādījusi, ka ceļot pretprasību, atbildētāja apstrīd prasītājam noteikto darba algu, lūdz darba līguma 2010.gada 1.novembra grozījumus atzīt par spēkā neesošiem no noslēgšanas brīža no 2010.gada l.novembra un noteikt /pers. D/ darba algu no 2010.gada 01.decembra LVL 280,00 apmērā.

Pirmās instances tiesa atsauksies uz prasības pieteikumu, kurā atbildētāja atzinusi, ka, saskaņā ar LR Uzņēmumu reģistra datiem, uz darba līguma grozījumu parakstīšanas brīdi paraksta tiesības uzņēmumā bija tikai prasītājam, viņam formāli šajā datumā bija tiesības parakstīt darba līguma grozījumus gan no darba devēja, gan no darbinieka puses. Līdz ar to grozījumi darba līgumā par lielāka atalgojuma noteikšanu, pirmās instances tiesas ieskatā ir tiesiski.

Tiesa noraidījusi atbildētājas atsaukšanos uz Civillikuma 1.pantu, jo grozījumi Darba līgumā veikti tiesiski.

Pirmās instances tiesa atzinusi par nepamatotu atbildētājas atsaukšanos uz Komerclikuma 169.panta pirmo daļu, kas nosaka, ka valdes un padomes loceklim savi pienākumi jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam, tā kā atbildētāja nav apstrīdējusi prasītāja kā valdes locekļa pienākumu izpildi. Komerclikuma 169.panta pirmās daļas regulējums attiecināms arī uz valdes priekšsēdētāju /pers. E/, kurš valdes locekļa pienākumus pilda no 2011.gada 14.janvāra. Tiesas ieskatā valdes priekšsēdētājam bija jābūt lietas kursā par sabiedrībā strādājošo personu atalgojuma apmēru. Uzsākot pildīt valdes priekšsēdētāja amatu /pers. E/ netika izteicis iebildumus par /pers. D/ noteikto atalgojuma apmēru.

Tiesa par pamatotu atzinusi prasītāja argumentu, ka darba likumam attiecībā pret Civillikumu ir speciālā likuma spēks un Civillikuma 1415.pants konkrētajam darba strīdam nav piemērojams. Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Augstākas Tiesas Senāta 2008.gada tiesu prakses apkopojumā „Par Civillikuma 1415.panta piemērošanu" pausto atziņu, ka Civillikuma 1415.pants nav piemērojams gadījumos, kad strīdīgo attiecību regulē speciālā norma.

Pirmās instances tiesas ieskatā grozījumu izdarīšana darba līgumā, palielinot atalgojumu, pati par sevi nav atzīstama par tāda līguma priekšmetu, kas ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem. Pirmās instances tiesa atsaukusies arī uz Augstākās Tiesas Senāta 2007.gada 28. marta spriedumu lietā Nr. SKC- 187.

Pirmās instances tiesas ieskatā noraidāmi arī atbildētājas argumenti saistībā ar norādi par Nodomu protokola slēgšanu „ka /pers. D/ apzinājās, ka algu palielinājis apstākļos, kad viņš zināja, ka tiek formēti dokumenti, kas nedos viņam iespēju turpmāk vienpersoniski izlemt šādu jautājumu par savas algas palielināšanu".

Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka 2010.gada 3.novembrī parakstītā Nodomu protokola puses ir AS /Nosaukums F/ un SIA /Nosaukums/ tās valdes locekļa /pers. D/ personā un /pers. D/ kā dalībnieka personā. Darījuma dalībnieks AS /Nosaukums F/ nav cēlusi pretenzijas ne pret /pers. D/ kā SIA /Nosaukums/ valdes locekli, ne kā dalībnieku par Nodomu protokola saistību nepildīšanu, tostarp 3.4 punkta pārkāpumu - neveikt darbības, kas pasliktina Sabiedrības finansiālo stāvokli.

Līdz ar to, nosakot kompensācijas apmēru par piespiedu darba kavējumu, tiesai ir bijis pamats vadīties no tās prasītāja algas apmēra, kas noteikta ar 2010.gada 1.novembra Grozījumiem darba līgumā Nr.52, proti, LVL 1480 apmērā, pie kam minētais algas apmērs atbilst tam, kādu sabiedrība norādījusi Valsts ieņēmuma dienestam. No minētā algas apmēra LVL 1480 aprēķināti attiecīgie nodokļi.

Pirmās instances tiesa atsaukusies uz Darba likuma 129.pantu, ka darba devēja pienākums ir izsniegt izziņu par darbu, tostarp, izziņu par darbinieka vidējo izpeļņu. Atbildētāja šo ar likumu noteikto pienākumu nav izpildījusi arī pēc tiesas lūguma, kad ar 2012.gada 11.jūnija iesniegumu prasītājs vērsās pie atbildētājas ar lūgumu attiecīgu izziņu iesniegt. Prasītājam izsniegta izziņa, kas sagatavota uz 2012.gada 9.janvāri, proti, dienu, kad atbildētāja uzteica /pers. D/ darba līgumu. Izziņā norādīts, ka „sakarā ar to, ka grāmatvedības rīcībā netika nodoti visi dokumenti par 2011.gadu, informāciju par darba algu nevar pilnībā apstiprināt."

Pirmās instances tiesa no prasītāja veiktā aprēķina konstatējusi, ka viņa dienas vidējā izpeļņa ir LVL 68,55.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasītājam izmaksājama vidējā izpeļņa par laika posmu no 2012.gada 13.janvāra, kad viņam pēc atvaļinājuma bija jāierodas darbā, bet no darba devēja puses viņš bija saņēmis uzteikumu un fiziski viņam tika liegta piekļuve darba vietas teritorijā, līdz 2012.gada 25.jūnijam (ieskaitot). Minētajā laika periodā iekļauta arī darba devēja pieļautā dīkstāve.

Pirmās instances tiesa atzinusi, ka prasītāja prasība par piespiedu kavējuma laiku apmierināma daļā par laika periodu no 2012.gada 13.janvāra līdz 2012.gada 25.jūnijam (ieskaitot), pamatojoties uz Darba likuma 73. un 74.pantu.

Pirmās instances tiesa arī atzinusi, ka par laika periodu no 2012.gada 13.janvāra līdz 2012.gada 25.jūnijam (ieskaitot) prasītājam pienākas atlīdzība par 113 darba dienām (2012.gada janvāris - 13 dienas, februārī 21, martā 22, aprīlī 19, maijā 21, jūnijā 17, kopā 113 dienas), kas kopā veido LVL 7746,15 apmēru pirms nodokļu nomaksas (113 X 68,55 = 7746,15).

Nosakot atlīdzības apmēru, tiesa ņēmusi vērā to, ka par 2012.gada aprīli, neskatoties uz VID 2012. gada 25.maija izziņā norādīto, prasītājs nekādu samaksu nav saņēmis, kā arī atbildētāja pretējo nav pierādījusi.

[6.] Apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 2.maija spriedumu iesniegusi atbildētāja SIA /Nosaukums A/.

Atbildētāja nepiekrīt pirmās instances tiesas norādītajam, ka ar rīkojumu „Par 2012.gada 9.janvāra rīkojuma par /pers. D/ atbrīvošanu no darba atcelšanu" būtu atzinusi savas darbības prettiesiskumu.

Norāda, ka /pers. D/ tika atbrīvots no darba ar 2012. gada 19.janvāra rīkojumu, jo neatradās darbā un uz darba devēja pieprasījumu sniegt paskaidrojumus neatbildēja.

Par faktu, ka /pers. D/ uzteikuma sastādīšanas laikā ir atradies atvaļinājumā un bijis arodbiedrības biedrs atbildētāja uzzināja tikai no prasības pieteikuma. Abi minētie apstākļi izslēdz juridisku iespēju darbinieku konkrētajā datumā atbrīvot no darba.

Ņemot vērā, ka šie apstākļi darba devējam nebija zināmi, tad uzteikums tika sastādīts atbilstoši likuma prasībām, un prettiesiskas darbības no darba devēja puses netika pieļautas. Pēc prasības pieteikuma saņemšanas un pēc iepazīšanās ar dokumentiem, atbildētāja paziņoja prasītājam, ka darba attiecības nav pārtrauktas, kas ir ietverts arī paskaidrojumos tiesai un tika apstiprināts arī pirmās tiesas sēdes laikā. Prasītājs uz to nereaģēja un darbā neieradās.

Juridiski uzteikums tika atsaukts 2012.gada 13.jūnijā pamatojoties uz apstākļiem, kas nebija zināmi atbildētājai.

Norāda, ka lietā nav neviena pierādījuma, kas liecinātu par prasītāja darba kavējuma iemesliem līdz 19.jūnijam. Darba devējs vairākkārt apstiprināja, ka darba attiecības tiek turpinātas, taču prasītājs līdz 19.jūnijam darba vietā neieradās un paskaidrojumus nesniedza, kā rezultātā darba devējam direktora amatā bija jāpieņem cita persona. Ņemot vērā iepriekšējo prasītāja attieksmi, darba devējs neparedzēja, ka prasītājs varētu ierasties darba vietā. Līdz ar to 19.jūnijā darba devējs nebija gatavs nodrošināt prasītāju ar darbu, un puses vienojās jautājumu risināt 25.jūnijā.

Atbildētāja piekrīt, ka četras darba dienas no 19.-25.jūnijam, atbilstoši Darba likuma 74.panta 2.daļai, atzīstamas kā dīkstāve, jo darba devējs nevarēja nodrošināt darbinieku ar darbu, bet laika periods, kad atbildētāja sniedza paskaidrojumus, ka darba attiecības nav izbeigtas, un prasītājs var ierasties darbā, nav vērtējams kā dīkstāve.

Pretprasība tika celta par to, ka /pers. D/ savas tiesības ir izmantojis negodprātīgi. (Komerclikuma 169.pants). /pers. D/ kā valdes loceklim, kurš pats ar sevi kā darbinieku parakstīja darba līguma grozījumus palielinot darba algu, bija jārīkojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam, uzņēmuma, nevis savu personīgo interešu labā. Nav skaidrs kāds sakars pretprasībai ar valdes priekšsēdētāja /pers. E/ darbību, jo brīdī, kad /pers. D/ pats ar sevi vienojās, /pers. E/ nebija valdē.

Nav pamatots tiesas secinājums, ka Civillikuma 1415.pants nav attiecināms uz darba līgumiem. Tiesa atsaukusies uz AT Senāta tiesu prakses apkopojumu. Tiesa nav vērtējusi, vai jautājumu, - darba līguma atzīšanu par spēkā neesošu, regulē speciālais likums. Darba likuma 42.pants regulē jautājumu par darba līguma spēkā neesamību.

Darba līguma grozījumi tika apstrīdēti nevis tāpēc, ka pēc sava satura būtu pretēji normatīviem aktiem, bet gan tāpēc, ka šāda rīcība, kad /pers. D/ pats ar sevi noslēdz līgumu, ar kuru palielina darba algu, ir pretēja labiem tikumiem. Šādu iemeslu līguma atzīšanai par spēkā neesošu Darba likums neregulē. Līdz ar to nav pamatota tiesas norāde, ka uz darba līguma atzīšanu par spēkā neesošu nav attiecināms Civillikuma 1415.pants.

Tiesa šajā sakarā nepareizi vērtējusi Nodomu protokolu, jo tajā paredzētās vienošanās norāda uz /pers. D/ negodprātīgo rīcību, sev palielinot darba algu.

Norāda, ka spriedumā nav motivācijas, kāpēc darba attiecības tiek izbeigtas ar 2013. gada 2.maiju un kāpēc pamatojoties uz 100.panta piekto daļu. Šāds lūgums pat prasībā nav izteikts. Spriedumā nav norādīts, uz kāda pamata tiesa noteikusi tieši šādu likuma normu, pēc kuras darba attiecības tiek izbeigtas.

Tāpat nav skaidrs, kādi iemesli pašam prasītājam bija uzteikt darba līgumu, jo šādas viņa tiesības nekādā veidā nebija ierobežotas. Tiesa šos apstākļus nav vērtējusi, kā arī pārkāpusi prasījuma robežas.

Norāda, ka tiesa spriedumā nepareizi piemēroja Civilprocesa likuma 34.panta normas, aprēķinot un nosakot valsts nodevu LVL 452,88 apmērā. Prasība tiesā celta 2012.gada 9.februārī. Valsts nodevu tiesa aprēķinājusi pēc spēkā esošajām Civilprocesa likuma normām, taču nav ņēmusi vērā Pārejas noteikumu 58.punktu. Aprēķinot valsts nodevu pēc šiem noteikumiem, atbildētājam valsts nodeva par prasības apmierināto summu ir jāmaksā LVL 293,94.

[7.] 2013.gada 12.jūlijā prasītājs iesniedzis pretapelācijas sūdzību, norādot, ka ir nolēmis pārsūdzēt tiesas spriedumu daļā ar kuru samazināts piespiedu darba kavējuma periods un attiecīgi samazināta atlīdzības summa.

Lūdz tiesu apmierināt prasību tās noraidītajā daļā, piedzīt no atbildētājas par labu prasītājam atlīdzību par darba piespiedu kavējumu no 2012.gada 25.jūnija līdz 2013.gada 2.maijam LVL 14 671,04 apmērā, izbeidzot darba tiesiskās attiecības saskaņā ar Darba likuma 100.panta piekto daļu, piedzīt no atbildētājas prasītāja labā atlaišanas pabalstu LVL 4147,53 apmērā.

[8.] Ar Rīgas apgabaltiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu prasība apmierināta daļēji, tiesa nospriedusi izbeigt SIA/Nosaukums A/ un /pers. D/ darba tiesiskās attiecības ar 2013.gada 2.maiju, pamatojoties uz Darba likuma 100.panta piekto daļu, piedzīt no SIA /Nosaukums A/ par labu /pers. D/ atlīdzību par darba piespiedu kavējumu laikā no 2012.gada 13.janvāra līdz 2012.gada 25.jūnijam, ieskaitot, LVL 7746,15 jeb EUR 11021,78 apmērā pirms nodokļu nomaksas, pārējā daļā prasību noraidīt. Noraidīt pretprasību par darba līgumu grozījumu atzīšanu par spēkā neesošiem un pārmaksas piedziņu.

[9.] Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 26.septembra spriedumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 20.decembra spriedums atcelts daļā ar kuru apmierināta /pers. D/ prasība un noraidīta SIA /Nosaukums A/ pretprasība.

[10.] Tiesas sēdē prasītājs prasību uzturēja uz tajā minētajiem pamatiem, atteicās no prasības daļā par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu tā kā darba devējs to pats atcēlis, apelācijas sūdzību un pretprasību neatzina un papildus prasības pieteikumā norādītajam paskaidroja, ka alga palielināta pamatoti. /pers. E/ zināja kāda prasītājam alga, ar to bija apmierināts, nebija nekādas pretenzijas. 2011.gadu paveica ar 300 latu zaudējumu samazināšanu attiecībā pret 2009.un 2010.gadu. Kā valdes loceklis nekad nav strādājis, bet skaitījies. Uzņēmumu organizējis un pats izveidojis. Strādājis kā direktors un kā direktors saņēmis algu. Kā valdes loceklis algu nav saņēmis. Ar dalībnieku lēmumu 2011.gada 11.decembrī viņam atrodoties atvaļinājumā atstādināts no valdes. Braucis uz Vāciju, meklējis pircējus, darījis visus darbus. Uzņēmums līdz krīzei bija tikai pelnītājs. Algu palielināt varēja jau pašā sākumā, bet to nedarīja, jo bija iekrājumi no dividendēm. Grāmatvedei alga bija LVL 700, palīgstrādniekiem LVL 350, meistaram LVL 500, uzskata, ka viņa alga bija noteikta adekvāta. Agrāk algu nepalielināja, jo bija krīze. Lūdz izbeigt darba tiesiskās attiecības ar tiesas spriedumu, piedzīt kompensāciju par darba piespiedu kavējumu no 2012.gada 13.janvāra līdz 2012.gada 2.maijam.

Tiesas sēdē atbildētājas pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Inga Dūrīte prasību neatzina, apelācijas sūdzību un pretprasību uzturēja uz tajā minētajiem pamatiem un papildus paskaidroja, ka Senāts atzinis, ka darba līgums saistīts ar valdes priekšsēdētāja amata pienākumu pildīšanu, prasītājs pats ar sevi noslēdzis darba līgumu. Attiecībā uz darba līgumu piemērojamas gan Komerclikuma normas, gan Civillikuma normas. Prasītājam nebija nekādu šķēršļu, lai darba līgumu uzteiktu un pats izbeigtu darba tiesiskās attiecības, līdz ar to prasītāja prasība par darba attiecību izbeigšanu ar tiesas spriedumu ir nepamatota. Arī daļā par vidējās izpeļņas piedziņu prasība ir nepamatota, jo ņemot vērā faktu, ka prasītājs darba algu saņēma izpildot pienākumus gan kā valdes priekšsēdētājs, gan kā direktors vienlaicīgi, pēc atbrīvošanas no valdes locekļa amata savus pienākumus nav pildījis. Pretprasībā norādīti visi apstākļi, kādēļ grozījumi, kurus prasītājs nolīdzis pats ar sevi, nesaskaņojot ne ar jauno valdi, ne ar dalībniekiem, nebija likumīgi. Prasītājs kā valdes loceklis vadīja visu uzņēmuma darbību.

Motīvu daļa

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija, noklausoties prasītāja un atbildētājas pārstāves paskaidrojumus tiesas sēdē, kā arī izvērtējusi pierādījumus lietā, atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un prasības daļā par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu tiesvedība lietā izbeidzama, pārējā daļā prasība noraidāma, savukārt, pretprasības daļā par darba algas noteikšanu tiesvedība lietā izbeidzama, pārējā daļā pretprasība ir apmierināma.

[11.] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu, 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

No apelācijas sūdzības izriet, ka atbildētāja ir pārsūdzējusi pirmās instances tiesas spriedumu daļā ar kuru apmierināta prasība un noraidīta pretprasība.

Daļā ar kuru noraidīta prasība, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2013.gada 20.decembra spriedums kasācijas kārtībā nav pārsūdzēts un šajā daļā stājies likumīgā spēkā, tādējādi nav pamata vērtēt pretapelāciju, tā kā tā attiecas uz prasības noraidīto daļu.

[12.] Izvērtējot prasību Civillietu tiesu kolēģija no lietas materiāliem secina, ka /pers. D/, saskaņā ar 2002.gada 30.decembrī noslēgto darba līgumu, pieņemts darbā SIA /Nosaukums A/ par direktoru.

Darba līgumu, kā arī 2010.gada 1.novembra darba līguma grozījumus, ar kuriem noteikta darba alga LVL 1480, parakstījis /pers. D/ gan savā, gan arī darba devējas vārdā kā šīs sabiedrības valdes loceklis.

Atbilstoši Komerclikuma 224.panta pirmās daļas un 305.panta pirmās daļas noteikumiem, valdes loceklis savu statusu kapitālsabiedrībā (SIA) iegūst ar dalībnieku sapulces
lēmumu, uz kuru pamatojoties, komercreģistrā tiek izdarīti attiecīgi ieraksti par sabiedrības amatpersonām.

Tādējādi, lai kļūtu par valdes locekli un iegūtu atbilstošu tiesību un pienākumu loku, kas nepieciešami šī amata veikšanai, ir nepieciešams sabiedrības dalībnieku lēmums. Nekāda cita civiltiesiska līguma, tostarp darba līguma noslēgšana, nav nepieciešama.

Kā izriet no ar /pers. D/ 2002.gada 30.decembra darba līguma Nr.52 2.2.punkta darbinieks tiek pieņemts darbā darba devēja uzņēmumā par direktoru. Saskaņā ar minētā līguma 2.3.punktu darbinieka ieņemamā amata pamatuzdevumi noteikti plānot, vadīt un koordinēt uzņēmuma darbību kopumā, vadīt ikdienas darījumus, pārstāvēt uzņēmumu darījumos ar citām personām, t.sk.valsts institūcijām. Vadīt uzņēmuma darbiniekus. Slēgt darba līgumus un kontrolēt to izpildi, nodrošināt darba aizsardzību uzņēmumā. Papilduzdevumi ir veikt kasiera pienākumus un citus pienākumus, kas ir noteikti ar uzņēmuma vadītāja rakstveida rīkojumu.

Civillietu tiesu kolēģija, izvērtējot prasītāja darba līgumā noteiktos pienākumus, kurus /pers. D/ uzņēmies veikt kā direktors, kopsakarā ar prasītāja un atbildētājas pārstāves paskaidrojumiem, secina, ka tie atbilst Komerclikuma 221.panta pirmajā daļā noteiktajam attiecībā uz valdi, tas ir, vadīt un pārstāvēt sabiedrību, tādējādi atzīst, ka faktiski bijis noslēgts darba līgums ar valdes locekli.

Civillietu tiesu kolēģija uzskata, ka arī apstāklis, ka Uzņēma organizatoriskā shēmā norādīti kopumā četri direktora darbības virzieni (Ražošanas direktors, Tirdzniecības direktors, Funkciju direktors un filiāles Vācijā direktors) uz 2010.gada 31.oktobri, nedod pamatu secināt, ka prasītājs būtu veicis kādus papildus pienākumus, kas nebūtu saistīti ar uzņēmuma vadību un pārstāvību (sēj.2., l.l.31).

Saskaņā ar Darba likuma 44.panta trešo daļu ar kapitālsabiedrības izpildinstitūcijas locekļiem slēdzams darba līgums, ja vien viņi netiek nodarbināti, pamatojoties uz citu civiltiesisku līgumu.

Kā atzinis Augstākās tiesas Senāts 2010.gada 24.februāra lietā SKC -363/2010, lietās kurās prasība celta par kapitālsabiedrības izpildinstitūcijas locekļa, tostarp valdes locekļa, atjaunošanu darbā, darba līguma noslēgšana ar valdes locekļiem neatkarīgi no līgumā ietvertā amata apzīmējuma, piemēram, ģenerāldirektors, komercdirektors u.tml., neatceļ Komerclikuma normu kā speciālo normu piemērošanu attiecībā uz viņu atsaukšanu. Savukārt lietā Nr.SKC-291/2010 Senāts atzinis, ka darba līgums, kas noslēgts Darba likuma 44.panta trešās daļas kārtībā ar kapitālsabiedrības izpildinstitūciju locekļiem, nav atzīstams par patstāvīgu pamatu darba tiesisko attiecību nodibināšanai vai izbeigšanai, - tas ir vienīgi tiesisks instruments, lai noteiktu izpildinstitūcijas locekļa tiesības un pienākumus viņa pilnvaru laikā. Uz minētās kategorijas darba līgumiem neattiecas Darba likuma normas par darba devēja uzteikumu, jo konkrēti attiecībā par sabiedrību ar ierobežotu atbildību valdes locekļu atsaukšanu darbojas Komerclikuma 224.pants kā speciālā tiesību norma.

Kā izriet no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 2011.gada 20.decembra lēmuma Nr.6-12/163680/1 ,,Par izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā", nolemts par komercsabiedrību ierakstīt komercreģistrā šādas ziņas:

Izmaiņas amatpersonu sastāvā, atbrīvots Valde: /pers. D/, valdes loceklis, ar tiesībām pārstāvēt komercsabiedrību atsevišķi

(sēj.1., l.l.51).

Tādējādi Civillietu tiesu kolēģija secina, ka prasītājs ir atsaukts no valdes locekļa amata un uz viņu nav attiecināmas Darba likuma 126.panta normas par atjaunošanu darbā un darba attiecību izbeigšanu ar tiesas spriedumu, kā arī vidējās izpeļņas piedziņu.

Lietā nav strīda, ka pēc atbrīvošanas no valdes locekļa 2011.gada 20.decembra prasītājs vairs nav veicis SIA/Nosaukums A/ nekādus pienākumus, tādējādi pamatojoties uz Komerclikuma 224.panta ceturto daļu, izbeidzas pušu starpā nodibinātās darba tiesiskās attiecības un nav pamata atlīdzības piedziņai par darba piespiedu kavējumu.

Kā norādījis Augstākās tiesas Senāts 2010.gada 24.februāra spriedumā Lietā SKC-363/2010 valdes loceklim, kurš atsaukts no amata, tiesību prasīt atjaunošanu tiesas ceļā, tādējādi būtībā apstrīdot dalībnieku sapulces lēmumu, Komerclikums neparedz, jo darbībai valdes locekļa amatā ir izteikts uzticības raksturs un tāpēc tiesai nav piešķirta kompetence iejaukties jautājumu, kas attiecas uz kapitālsabiedrības izveidošanu, funkcionēšanu u.tml., risināšanā.

Tā kā piemērojamas Komerclikuma normas, nav pamata izbeigt darba tiesiskās attiecības ar tiesas spriedumu.

Tā kā prasītājs atteicās no prasības daļā par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, jo atbildētājs ar 2013.gada 13.jūnija rīkojumu atcēlis un atzinis par spēku zaudējušu SIA /Nosaukums A/ valdes priekšsēdētāja /pers. E/ 2012.gada 9.janvāra rīkojumu ,,Par atbrīvošanu no darba," tiesvedība šajā daļā izbeidzama saskaņā ar Civilprocesa likuma 223.panta 4.punktu.

[13.] Atbildētājs cēlis pretprasību uz Civillikuma 1.panta pamata, kas nosaka, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības un Civillikuma 1415.panta pamata, kas nosaka, ka neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem, vai kura vērsta uz to, lai apietu likumu, nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu; tāds darījums nav spēkā.

Izvērtējot pretprasību Civillietu tiesu kolēģijai nav šaubu, ka valdes loceklim ex officio ir tiesības slēgt darba līgumus un vienošanās šo līgumu ietvaros, kā arī nav šaubu, ka vienošanās par darba algas paaugstināšanu pati par sevi nav pretēja reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem. Civillietu tiesu kolēģija ņem vērā judikatūrā nostiprinājušos principu, ka, vērtējot darījuma atbilstību Civillikuma 1415.pantam, ir jāņem vērā nevis darījuma formālā puse jeb objektīvais mērķis, kas šajā gadījumā ir darba algas palielināšana, bet darījuma subjektīvais motīvs jeb causa (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Tiesu prakses apkopojums par Civillikuma 1415.panta piemērošanu, 2008, http://at.gov.lv/files/uploads/files/docs/summaries/2008/tiesu_prakses_apkopojums_3_2008.doc, 6.-7.lpp., 36.-37.lpp.).

Proti, algas palielināšana pašam sev, pārkāpjot likumisko pienākumu, var tikt uzskatīta par neatļautu darbību Civillikuma 1415.panta izpratnē, ja tiek konstatēts prettiesisks darījuma motīvs jeb darījuma subjektīvais mērķis.

Civillietu tiesu kolēģija lietā konstatē apstākļus, kas norāda uz likuma vai labu tikumu pārkāpumu vienošanās noslēgšanā, tā kā atbildētāja pārstāves paskaidrojumus ka prasītājs veicis darbības ar mērķi saņemt nepamatoti augstu atlīdzību, izmantojot situāciju, kad viņam ir vienpersoniskas paraksta tiesības, bet zinot, ka šīs tiesības tiks ierobežotas apstiprina lietā esošie rakstveida pierādījumi un tieši, 2010.gada 3.oktobrī parakstīts nodomu protokols ar kuru nolemts, ka uzņēmuma valde sastāvēs no diviem locekļiem, un /pers. D/ vairs nebūs tiesības pārstāvēt uzņēmumu vienpersoniski (sēj.1., l.l.83-86), kā arī no Uzņēmumu reģistra 2011.gada 14.janvāra lēmuma Nr.6-12/3995 redzams, ka 2011.gada 11.janvārī Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā saņemts pieteikums un tam pievienotie dokumenti par /Nosaukums/SIA izmaiņām komercreģistrā un nolemts izdarīt ierakstu komercreģistrā 2. izmaiņas amatpersonu sastāvā: Ieceltas: Valde /pers. E/, valdes priekšsēdētājs, ar tiesībām pārstāvēt kapitālsabiedrību kopīgi ar visiem valdes locekļiem. /pers. D/, valdes loceklis, ar tiesībām pārstāvēt kapitālsabiedrību kopīgi ar visiem valdes locekļiem (sēj.2., l.l.29-30).

Lai gan formāli darba līguma grozījumi noslēgti divas dienas pirms nodomu protokola parakstīšanas, tomēr Civillietu tiesu kolēģija secina, ka prasītājs sev algu palielinājis apstākļos, kad zināja, ka tiek formēti dokumenti, kas nedos viņam iespēju vienpersoniski izlemt šādu jautājumu. Līdz ar to prasītāja darbības nevar uzskatīt par labticīgām.

Vērtējot algas palielinājumu pēc būtības, atzīstams, ka tas ir ievērojams, tā kā prasītājs sev noteicis četras reizes lielāku algu nekā vidējā alga uzņēmumā, kas atbilstoši atbildētāja grāmatvedības 2012.gada 27.jūnija izziņai Nr.14, par vidējo algu uzņēmumā 2010.gada novembrī bija LVL 344,98 (sēj.1, l.l. 91a).

Atbildētāja pārstāves iebildumus, ka uzņēmuma finansiālais stāvoklis nedeva nekādu pamatu algas palielinājumam apstiprina 2010.gada pārskats, no kura izriet, ka 2010.gads SIA
/Nosaukums A/ ir beigts ar zaudējumiem LVL 363 254 apmērā, no kā secināms, ka sabiedrības mantiskais stāvoklis un maksātspēja nepieļāva algas paaugstināšanu (sēj.1., l.l.92-116).

Tādējādi atbilstoši Civillikuma 1.pantam un 1415.pantam ir pamats atzīt par spēkā neesošiem 2010.gada 1.novembra grozījumus darba līgumam.

Darījuma subjektīvo motīvu izvērtēšanā Civillietu tiesu kolēģija ņem vērā faktu, ka darba algu /pers. D/ paaugstināja kā valdes loceklis pats sev kā darbiniekam uz komercsabiedrības rēķina un tādējādi prasītājs nav arī rīkojies atbilstoši Komerclikuma 169.panta pirmajai daļai, kas noteic, ka valdes un padomes loceklim savi pienākumi jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam. /pers. D/ kā valdes loceklim, kurš pats ar sevi kā darbinieku parakstīja darba līguma grozījumus un palielināja darba algu, bija jārīkojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam uzņēmuma nevis savu personīgo interešu labā. Nav arī pamatoti prasītāja iebildumi, ka otrs valdes loceklis /pers. E/ apstiprinājis algas apmēru, tā kā brīdī, kad prasītājs pats ar sevi vienojās, /pers. E/ nebija valdē.

Pretprasībā atbildētājs lūdzis noteikt /pers. D/ darba algu no 2010.gada 1.decembra LVL 280 mēnesī.

Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka tiesvedība minētajā prasījuma daļā izbeidzama saskaņā ar Civilprocesa likuma 223.panta 1.punktu, tā kā atbildētājam kā valdes loceklim darba algu nosaka saskaņā ar Komerclikuma 221.panta astoto daļu ar padomes lēmumu, bet, ja sabiedrībai nav padomes,-ar dalībnieku lēmumu un līdz ar to minētā prasījuma izskatīšana nav pakļauta tiesai.

Vienlaikus Civillietu tiesu kolēģija atzīst par pamatotu pretprasību daļā par zaudējumu piedziņu, tā kā saskaņā ar Komerclikuma 169.panta otro daļu valdes un padomes locekļi solidāri atbild par zaudējumiem, ko tie nodarījuši sabiedrībai.

Konkrētajā gadījumā atbildētāja cēlusi pretprasību par zaudējumu piedziņu no prasītāja, ko viņš nodarījis sabiedrībai kā sabiedrības valdes loceklis, nepildot savus pienākumus kā krietns un rūpīgs saimnieks. Tā kā sastāvu sabiedrības vēlētu amatpersonu - valdes locekļu un padomes locekļu atbildībai sabiedrības priekšā noteic Komerclikuma 169.panta otrā daļa, tad, lai noskaidrotu, vai ir iestājusies prasītāja atbildība, jākonstatē iepriekš minētajā tiesību normā paredzētie priekšnosacījumi:

1) sabiedrībai ir nodarīts zaudējums (sk. Civillikuma 1770.-1792.pantu);

2) bijusi amatpersonas rīcība, respektīvi – darbība vai bez darbība;

3) pastāv cēloņsakarība starp amatpersonas rīcību un sabiedrības zaudējumu (ja zaudējums ir, bet tas nav radies kā valdes locekļa rīcības sekas, tad par šo zaudējumu atbildība neiestājas).

Ja prasītājs ir pierādījis visu iepriekš uzskaitīto apstākļu kopumu, tad valdes (padomes) loceklis var atbrīvoties no atbildības, vienīgi pierādot, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi - nav pieļāvis pat vieglu neuzmanību (sk. Komerclikuma 169.panta trešās daļas normu). Tādējādi valdes (padomes) loceklim ir jārīkojas ar vislielāko rūpību, jo Komerclikuma 169.pants neparedz pienākumu sabiedrībai pierādīt valdes (padomes) locekļa vainu, bet, gluži pretēji, tas noteic šīs amatpersonas vainas prezumpciju. Citiem vārdiem, Komerclikuma 169.panta trešās daļas norma, atkāpjoties no civilprocesa vispārīgā principa attiecībā uz pierādīšanas pienākumu, apstākļu, ka viņš rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks (nav izdarījis tiesību pārkāpumu vai arī notikušajā tiesību pārkāpumā nav vainojams) pierādīšanas nastu pārliek uz valdes (padomes) locekli. Savukārt situācijā, kad valdes loceklis nespēj minēto pierādīt, viņa vaina ir prezumējama. Tiesību doktrīnā, atklājot Komerclikuma 169.panta normas jēgumu, izteikta atziņa, kuras pamatotību Civillietu tiesu kolēģijai nav iemesla apšaubīt - ja valdes locekļa rīcība ir pretēja saprātīgai komerciālās apgrozības praksei un tiek pierādīts, ka sabiedrībai nodarīti zaudējumi, konstatēta amatpersonas rīcība, pastāv cēloņsakars starp amatpersonas rīcību un nodarītajiem zaudējumiem, tad apstāklim, ka valdes locekļa rīcība nesatur ļaunprātīgu tiesību aizskārumu nav tiesiskas nozīmes, jo viņš ir atbildīgs par katru, tostarp vieglu neuzmanību (sk. A.Strupišs. Komerclikuma komentāri. III. B daļa. Komersanti. XI sadaļa. Kapitālsabiedrības (134.-184.panti), SIA „A.Strupiša juridiskais birojs"
2003, 143.-152.lpp., Senāta 2012.gada 25.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-25/2012, Augstākās
tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 27.maija spriedumu lietā Nr.SKC-102/2014 10.punktu).

Līdz ar to secināms, ka atbildība neiestājas vienīgi tad, ja valdes (padomes) loceklis pierāda, ka attiecīgajā situācijā ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pielaidis pat vieglu neuzmanību.

Komerclikuma 169.pantā lietotie jēdzieni „kā krietns un rūpīgs saimnieks" ir atklāti (nenoteikti juridiskie) jēdzieni jeb ģenerālklauzulas, kuru satura konkretizācija atstāta tiesību piemērotāja ziņā.

Tiesību normas atvērtība ļauj meklēt individuālas lietas taisnīgāko risinājumu.

Tādējādi situācijā, kad piemērojami šādi jēdzieni, tiesas uzdevums ir piepildīt tos ar juridiski nozīmīgu saturu, spriedumā atspoguļojot izdarīto secinājumu pamatojumu. Valdes loceklim kā sabiedrības dalībnieku uzticības personai, kuram uzticētas svešas mantas pārvaldīšana (sk. Komerclikuma 221.panta pirmo daļu, 222.pantu, 223.pantu), jāsekmē sabiedrības mērķu sasniegšana - dalībnieku ekonomisko interešu realizācija. Līdz ar to valdes locekļiem ir pienākums būt lojāliem gan pret sabiedrību kā patstāvīgu tiesību subjektu, gan arī pret visu tās dalībnieku ekonomiskajām interesēm (sk., piemēram, Komerclikuma 171.pantu, 221.panta ceturto daļu, 224.panta sesto daļu, 304.pantu, 309.pantu), pildot pienākumus kā krietnam un rūpīgam saimniekam atbilstoši Komerclikuma 169.panta pirmajai daļai. Proti, valdes loceklim kā uzticības personai, no vienas puses, ir jāmaksimizē sabiedrības peļņa, no otras puses, tai jāsaglabā sabiedrības manta.

Tāpat tiesai jāargumentē, kādi tiesību palīgavoti (ārpus tiesību normām esoši avoti, piemēram, morāle, sociālās vērtības, lietu dabiskā kārtība u.tml.) ņemti vērā, konkretizējot normā ietvertā jēdziena saturu, un jāatklāj, kā tas ietekmējis nodibināto strīda apstākļu juridisko kvalifikāciju (sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 27.maija sprieduma lietā Nr.SKC-102/2014 10.punktu).

No pretprasības aprakstošās daļas un apelācijas sūdzības redzams, ka atbildētāja celtā pretprasība un apelācijas sūdzība par zaudējumu piedziņu no SIA/Nosaukums A/ valdes locekļa pamatota ar apstākli, ka pēdējais nav pildījis savus pienākumus kā krietns un rūpīgs saimnieks, jo bez jebkāda tiesiska pamata noslēdzis ar sevi vienošanos par darba algas paaugstinājumu un Civillietu tiesu kolēģija secina, ka lietas iztiesāšanas gaitā apstiprinājumu guvuši visi iepriekš minētie prasītāja kā valdes locekļa civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumi.

Civillikuma 2391.pants savukārt nosaka, ka nevienam nav tiesības netaisni iedzīvoties otram par ļaunu un uz tā rēķinu. Kas no tam cietis zaudējumu, tas var prasīt, lai atdot viņam to, ar ko un par cik otrs iedzīvojies.

Atzīstot darba līguma grozījumus par spēkā neesošiem atbildētāja darba alga saskaņā ar Darba līguma 2009.gada 1.oktobra grozījumiem darba līgumā ir LVL 280 (sēj.1., l.l.26).

Prasītājs nav apstrīdējis lietā esošo atbildētāja prasības pieteikumā norādīto aprēķinu, ka attiecībā par laika periodu no 2010.gada decembra un viss 2011.gads SIA /Nosaukums A/ samaksātās algas starpība starp algu LVL 1480 un LVL 280 mēnesī ir LVL 15 600 jeb EUR 22 196,80.

Tādējādi no prasītāja par labu atbildētājam piedzenami zaudējumi, ko sastāda nepamatoti izmaksātā alga EUR 22 196,80 apmērā.

[14.] Pirmās instances tiesa, balstoties uz kļūdainu tēzi par Darba likuma ekskluzīvu piemērošanu aplūkojamās tiesiskajās attiecībās, nav motivēti vērtējusi uz Civillikuma 1. un 1415.pantu balstīto pretprasību un tādēļ nav izvērtējusi arī attiecīgos pierādījumus.

Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa kļūdījusies arī lietas apstākļu juridiskajā kvalifikācijā, nepareizi piemērojot materiālo tiesību normas, kā arī izbeidzot darba attiecības ar Darba likuma 100.panta piekto daļu pārkāpusi prasījuma robežas, ko nepieļauj Civilprocesa likuma 192.pants, tādējādi ir pamats pretēja sprieduma taisīšanai, noraidot prasību un apmierinot pretprasību.

[15.] Tā kā tiesiskās attiecības starp pusēm izriet no Komerclikuma un Civillikuma, saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu no prasītāja par labu atbildētājam piedzenami tiesas izdevumi, ko sastāda valsts nodeva par pretprasību pirmās instances tiesā EUR 737,05 (LVL 518) un valsts nodeva par apelāciju EUR 1155,29 (LVL 811,94), kopā
EUR 1892,34.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta pirmo daļu no prasītāja valsts ienākumos piespriežami tiesas izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš EUR 20,16 apmērā.

[16.] Pirmās instances tiesa noteikusi sprieduma nekavējošu izpildi daļā par atlīdzības par darba piespiedu kavējumu piedziņu LVL 7746,15 apmērā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 635.panta pirmo daļu, tiesa, kurai lieta nodota jaunai izskatīšanai, pēc savas iniciatīvas izskata jautājumu par sprieduma izpildīšanas pagriezienu un izlemj to jaunajā spriedumā vai lēmumā, ar kuru beidzas tiesvedība lietā.

Minētā panta sestā daļa paredz, ka lietās par darba samaksas piedziņu sprieduma izpildes pagrieziens pieļaujams, ja atceltais spriedums vai lēmums pamatots ar prasītāja sniegtām nepatiesām ziņām vai uz viņa iesniegtiem viltotiem dokumentiem.

Civillietu tiesu kolēģija nekonstatē Civilprocesa likuma 635.panta sestajā daļā norādītos apstākļus, kas būtu par pamatu taisīt lietā sprieduma izpildīšanas pagriezienu.

[17.] Civilprocesa likuma 204.[1] pants nosaka, ka tiesa taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, par tiesāšanās izdevumu piedziņu, nosaka termiņu, kas nevar būt garāks par desmit dienām, sprieduma labprātīgai izpildei.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 204.[1], 223.panta 1.punktu un 4.punktu, 430., 432., 434.pantu, Civillietu tiesu kolēģija

nosprieda:

Noraidīt /pers. D/ **prasību** pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/
par darba tiesisko attiecību izbeigšanu ar tiesas spriedumu un atlīdzības par darba piespiedu kavējuma piedziņu.

Izbeigt tiesvedību lietā prasības daļā par uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu.

Apmierināt sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/ **pretprasību** pret /pers. D/.

Atzīt par spēkā neesošiem no noslēgšanas brīža 2010.gada 1.novembra grozījumus darba līgumam Nr.52.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, par labu sabiedrībai ar ierobežotu atbildību /Nosaukums A/, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, EUR 22 196,80 (divdesmit divi tūkstoši viens simts deviņdesmit seši *euro* 80 centi), kā arī valsts nodevu EUR 1892,34 (viens tūkstotis astoņi simti deviņdesmit divi *euro* 34 centi), kopā EUR 24 089,14(divdesmit četri tūkstoši astoņdesmit deviņi *euro* 14 centi).

Izbeigt tiesvedību lietā pretprasības daļā par darba algas noteikšanu /pers. D/ no 2010.gada 1.decembra LVL 280 apmērā.

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus EUR 20,16 (divdesmit *euro* 16 centi) apmērā.

Ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksa valstij veicama sekojošā kontā:
Saņēmējs: Tiesu administrācija
Konta Nr. LV51TREL2190458019000
NMR 90001672316
Saņēmēja banka: Valsts kase
Kods TRELLV22

Iemaksas mērķis: 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kā arī dati lietas identificēšanai (prasītāja vārds un uzvārds, ja prasītājs ir fiziska persona, vai juridiskas personas nosaukums).

Pēc valsts ienākumos piedzenamo ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksas samaksu apliecinošais dokuments jāiesniedz Rīgas apgabaltiesā.

Noteikt prasītājam termiņu sprieduma labprātīgai izpildei - desmit dienas no sprieduma likumīgā spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Pilns spriedums pieejams no 2015.gada 2.februāra.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja I.Strelča

Tiesneses M.Ābele

L.Gavare